

Göteborgs Stads
Leasing AB

Årsrapport 2023 Bolag

Göteborgs Stads Leasing AB

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	4
2	Väsentlig styrinformation till kommunstyrelsen	5
2.1	Verksamhetens utveckling	5
2.1.1	Redovisning av resultat	5
2.1.2	Väsentliga avvikelser i verksamhetens utveckling	6
2.1.3	Övrig väsentlig koncerninformation till kommunstyrelsen	6
2.2	Kommunfullmäktiges budgetmål	6
2.2.1	Göteborg ska vara en jämlik och jämställd stad där alla bemöts likvärdigt, får sina mänskliga rättigheter tillgodosedda och ges likvärdiga möjligheter oberoende av kön. 6	
2.2.2	Göteborgs Stad ska styras transparent och resurseffektivt.	7
2.2.3	Göteborgs klimatavtryck ska kraftigt minska för att vara nära noll senast 2030 i linje med Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram.	7
2.2.4	Göteborgs biologiska mångfald ska öka.	7
2.2.5	Alla göteborgare ska ha en hälsosam livsmiljö.	7
2.2.6	Livsvillkoren för Göteborgs invånare ska bli mer jämlika.	7
2.2.7	Framkomligheten ska vara god och andelen göteborgare som använder hållbara trafikslag ska öka, samtidigt som biltrafiken ska minska, i linje med Göteborgs Stads trafikstrategi.	8
2.2.8	Buller, luftföroreningar, partiklar och utsläpp av växthusgaser från trafiken ska minska.	8
2.2.9	Arbetsmiljön och arbetsvillkoren för Göteborgs Stads anställda ska förbättras.	8
2.2.10	Sjukskrivningarna till följd av arbetsrelaterad ohälsa ska minska.	8
2.2.11	Göteborg stads inköp- och upphandlingsprocesser ska bli mer effektiva och bidra till att nå samtliga hållbarhetsmål.	9
3	Övrig uppföljning till kommunstyrelsen	10
3.1	Utveckling inom personalområdet	10
3.1.1	Väsentliga personalförhållanden	10
3.1.2	Analys av situationen inom HR-området	10
3.2	Ekonomisk uppföljning	11
3.2.1	Analys av årets utfall	11

3.2.2	Resultat per affärsområde/dotterbolag eller motsvarande	12
3.2.3	Investeringsredovisning.....	13
3.2.4	Bokslut	13
3.2.5	Lån och lånetak.....	14
3.3	Uppföljning av särskilda beslut och uppdrag	14
3.3.1	Kommunalt ändamål och befogenheter	14
3.3.2	Utvärdering av system för styrning, uppföljning och kontroll	14
3.3.3	Kundorienterad kvalitetsledning	14
3.3.4	Uppföljning av projekt inom gröna obligationer	14
3.3.5	Hållbarhetslänkade lån.....	15
3.3.6	På vilket sätt har styrelsen begränsat uppgifter inom bland annat administration, ledningsarbete och konsultanvändning?	15
3.3.7	Övriga beslut och/eller uppdrag.....	15
4	Uppföljning till Göteborgs Stadshus AB	16
4.1	Uppföljning kassaflöde och realisationsresultat.....	16
4.2	Stadshus uppföljning från ärenden, ägardialoger, handlingsplaner etc.....	16
5	Styrinformation till styrelsen.....	17
6	Redovisning av uppdrag från Kommunfullmäktige	18
6.1	Redovisning av uppdrag från Kommunfullmäktige och Kommunstyrelsen i och utanför budget (begränsad kommentar)	18
6.2	Redovisning av uppdrag från Kommunfullmäktige och Kommunstyrelsen i och utanför budget (obegränsad kommentar)	20
6.3	Redovisning av styrelsens egna uppdrag	23

1 Sammanfattning

2023 har varit ett starkt år för Göteborg Stads Leasing AB (GSL), förutom en bra leverans i samtliga affärsområden kan bolaget även uppvisa en bra nytta gällande strategiansvaret för Cirkulär Ekonomi och hantering av stadens återbruk (Tage)

Årets resultat och ekonomiska läge

Nu när vi avslutar året 2023 ser vi att vi får ett rörelseresultat på 46 mnkr vilket är över budgeterat. Resultatet visar på stabila finanser och trots en del ökade kostnader bär affärerna dessa väl.

Året som gått

Året har präglats av uppbyggnad och förstärkning av verksamheten. Det är sedan tidigare identifierade brister som har åtgärdats och även om allt inte klart, är bolaget en bra bit på väg. Det handlar bl.a. men inte enbart om förstärkningar kring HR, Inköp, Verksamhetsutveckling, Informationssäkerhet och beredskap.

Bolaget har tagit ett ordentligt grepp om fastighetsfrågan och beslut om lokalisering och arbetssätt kring hur nya lokaler ska anskaffas är utredda. Lokalerna är en ständig fråga med mycket utmaningar kring driften, dock ser vi en kraftig förbättring av de basala systemen som ventilation och värme men det finns mer kvar att göra.

I en av våra nyckelverksamheter, vår verkstad, har det varit utmanande att tillgodo se verksamheten med personal, vi upplever det som mycket utmanande att rekrytera inom detta område och ser i och med detta en kraftig ökning av lönekostnader både för att kunna rekrytera men också behålla personal då konkurrensen är stor.

Något som är väldigt glädjande är att bolagets siffror i medarbetarundersökningen tog ett rejält kliv uppåt, det visar på att tar steg i rätt riktning men det också viktigt att betona att det finns mycket arbete kvar och vi försöker lyfta bolaget ytterligare.

Framtid och utmaningar

Vår framtid handlar mycket om hur omvärlden utvecklas, vi har ett försämrat säkerhetsläge och det är av största vikt att GSL vidare stärker sin förmåga i beredskapsfrågorna. Bolaget har en viktig roll i staden för att, om en krig/krisituation skulle uppstå, stödja alla verksamheters logistik och transport.

Framåt tror vi att bolaget kommer leverera mindre vinst pga ökade kostnader på räntor, fastighet och personal. Vi kommer behöva se över våra affärsmodeller så de passar dessa ökade kostnader vilket i sin tur kan påverka våra kunder i prissättningen.

Kompetensförsörjning är, som nämns ovan, en utmaning inom vissa områden. Det finns en styrka att i kommunal regi driva en fordonsverkstad då hela branschen har denna utmaning. Även om det tidvis är långa köer till vår verkstad är det ändå inom vår rådighet att hantera detta vilket det inte är på marknaden.

Även då 2023 kan komma bli ett tufft år med svåra geopolitiska utmaningar tror jag att GSL stärks utifrån sin roll som viktig samhällsaktör. Jag ser fram emot att tillsammans med våra fantastiska medarbetare ytterligare stärka och förbättra bolaget.

2 Väsentlig styrinformation till kommunstyrelsen

2.1 Verksamhetens utveckling

2.1.1 Redovisning av resultat

Effektmått och övriga mått/nyckeltal

Mått/nyckeltal	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023
Andel fossilfria fordon (el, gas, HVO100)	63%	71%	82%
Antal fordonsskador i Staden	805	791	995
Soliditet	35,1%	33 %	32,2 %

Antalet anmälda skador på stadens fordon under 2023 är högre än de senaste åren. En stor del av ökningen beror på att stadens verksamheter lämnade in ett stort antal skadeanmälningar på fordon de återlämnade under året (vid avslut av leasingkontrakt). Detta är skador som de skulle ha anmält när skadan uppstått, och därmed varit inräknad i statistik från tidigare år (ifall skadan inträffat innan 2023).

Soliditeten har blivit lite lägre sen 2022. Detta då värdet på tillgångarna ökat mer än eget kapital under 2023. 32,2 % anses vara ett god soliditet för bolaget.

Volym-, intäkts- och kostnadsutveckling

Mått	2021	2022	2023
Nettoomsättning (Mnkr)	789,6	802,3	867,5
Rörelsekostnader (Mnkr)	-765,1	-774,9	-823,2
Antal uthyrda bilar (Inkl korttid)	2 198	2 283	2 279
Antal årsarbetare	93	104	115
Antal aktiva leasingavtal	67 944	86 330	98 635

Nettoomsättning och rörelsekostnader redogörs för i ekonomi avsnittet.

Uthyrning av fordon till stadens verksamheter ökade med 11 fordon medan bolagets interna fordonsflotta minskade. Resultatet för det totala antalet uthyrda fordon (inklusive Stadens Buds fordon och vår egen korttidsflotta) är en minskning med totalt fyra fordon.

Antal årsarbetare har ökat under året enligt budgeterad plan. Förbättrade organisatoriska förutsättningar, ökad kvalitet och utökade uppdrag är anledningen till utfallet.

Ökningen på antal aktiva leasingavtal beror på dels att Intraservice har investerat i nya servrar, Klient som tjänst har börjat sitt utbytesprogram. Kopieringsmaskiner har också ökat en del då de hade problem med halvledare under pandemin och det löstes på vårvintern 2023. Samt att de byter ut maskiner för att de ska passa för

samlad utskrifts hantering.

2.1.2 Väsentliga avvikelser i verksamhetens utveckling

Tedd
<i>Orsak till att avvikelser uppstått</i>
<i>Konsekvenser för de verksamheten är till för</i>
<i>Konsekvenser för organisation, medarbetare och chefer</i>
<i>Ekonomiska konsekvenser</i>
<i>Vidtagna åtgärder</i>

2.1.3 Övrig väsentlig koncerninformation till kommunstyrelsen

Det finns ingen väsentligt koncerninformation att lämna.

2.2 Kommunfullmäktiges budgetmål

2.2.1 Göteborg ska vara en jämlik och jämställd stad där alla bemöts likvärdigt, får sina mänskliga rättigheter tillgodosedda och ges likvärdiga möjligheter oberoende av kön.

Göteborgs Stad strävar efter att alla i Göteborg ska få sina mänskliga rättigheter tillgodosedda. Aktiva åtgärder är ett förebyggande och främjande arbete för att motverka diskriminering och på annat sätt verka för lika rättigheter och möjligheter. Arbetet sker genom att undersöka, analysera, åtgärda och följa upp inom områdena; arbetsförhållanden, löner och andra anställningsvillkor, rekrytering och befordran, utbildning och kompetensutveckling samt möjligheter att förena förvärsarbete med föräldraskap.

Göteborg ska också vara en jämlik stad där skillnader i livsvillkor och hälsa ska minska. GSL är också med i arbetet att lyfta fram frågor kring mänskliga rättigheter och jämlikhet, bland annat genom rollen som integrationsarbetsplats.

Göteborgs Stads verksamheter ska konsekvent analysera könsdiskriminering, ta fram strategier och konkreta åtgärder mot sådan diskriminering. GSL bidrar genom löpande jämställdhetsarbete och den årliga uppföljningen av bolagets arbete med systematiskt arbetsmiljöarbete och aktiva åtgärder. Under 2023 har GSL arbetat med aktiva åtgärder för att förebygga diskriminering på arbetsplatsen. Arbetet har till exempel omfattat att förebygga alla former av mobbing och trakasserier, ökat kunskapen genom information om policys, förhållningsätt och rutiner, utbildning i

rekryteringsprocess, tillbud, arbetsskador och kränkningar med bolagsgemensamt informationsmaterial.

2.2.2 Göteborgs Stad ska styras transparent och resurseffektivt.

Bolaget är i en förändringsfas, det gör att det inte ännu går att se alla effekter fullt ut då en del förändringar nyss är avslutade, är pågående eller inte påbörjade. Dock ser vi att utvecklingen är positiv men dock blygsam då bolaget blir mer potent och därför lyckas fånga upp och genomföra det som åläggs oss i form av kommunalt bolag. För att bli mer resurseffektiva har organisationen förändrats och förenklats genom sammanslagning av enheter och tydligare uppdrag för var och en enhet. Bolagsledning arbetar transparent gentemot ägare och styrelse genom att bjuda in styrelse till strategidagar och involvera dem i det löpande strategiska genom att allt eftersom adressera frågor där det finns tydliga vägskäl för verksamheten. Bolagets ekonomiska redovisning har gjorts mer transparent genom att tydligt särredovisa de olika uppdrag vi har.

2.2.3 Göteborgs klimatavtryck ska kraftigt minska för att vara nära noll senast 2030 i linje med Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram.

GSLs kärnverksamhet som berör operationell leasing av fordon och maskiner har en indirekt påverkan på stadens klimatarbete. Genom att aktivt arbeta med elektrifiering och effektivisering av stadens fordonsfotta och maskinpark kan vi minska stadens CO₂-avtryck. Det finns dock utmaningar som försvårar arbetet, i form av tex förseningar i leveranser från fordonsleverantörer, utmaningar kopplade till laddinfrastruktur och fördyringar.

Ett stort arbete pågår på GSL med att utveckla och implementera mer cirkulära affärsmodeller, något som kommer underlätta för staden att agera mer cirkulärt och hållbart.

Våra direkta miljöaspekter tas om hand genom vårt miljöledningssystem och regelbundna miljörevisioner.

2.2.4 Göteborgs biologiska mångfald ska öka.

Vår kärnverksamhet bedöms inte direkt bidra till ökad biologisk mångfald, även om arbetet med elektrifiering av stadens fordonsflotta minskar lokala avgasutsläpp, vilket gynnar närliggande naturmiljöer.

2.2.5 Alla göteborgare ska ha en hälsosam livsmiljö.

Vår kärnverksamhet bedöms inte direkt bidra till en hälsosam livsmiljö, men arbetet med elektrifiering av stadens fordonsflotta minskar lokala avgasutsläpp, vilket gynnar närliggande luftmiljö. På så sätt bidrar vi indirekt till målets uppfyllnad.

2.2.6 Livsvillkoren för Göteborgs invånare ska bli mer jämlika.

Göteborgs Stads leasing AB som arbetsgivare ska erbjuda sin anställda attraktiva och jämlika villkor. Rekryteringsprocessen ska vara fri från diskriminering. I planen för kompetensförsörjning anges samarbete mellan flera aktörer för att underlätta för fler invånare som står längre i från arbetsmarknaden en

sysselsättning.

2.2.7 Framkomligheten ska vara god och andelen göteborgare som använder hållbara trafikslag ska öka, samtidigt som biltrafiken ska minska, i linje med Göteborgs Stads trafikstrategi.

Det sätt som GSL bidrar till detta mål, är att erbjuda Stadens verksamheter leasing av olika typer av cyklar; konventionella cyklar, elcyklar och olika typer av lådcyklar, samt uppmuntra verksamheterna att nyttja verksamhetscyklar i högre grad, istället för att ta bilen när de ska förflytta sig i närområdet. GSL erbjuder även personalcyklar till Stadens medarbetare. Detta uppdrag kommer dock avslutas under 2024, då uppdraget i framtiden ska hanteras av leverantören av förmånsportalen.

2.2.8 Buller, luftföroreningar, partiklar och utsläpp av växthusgaser från trafiken ska minska.

Målet omhändertas under målet "Göteborgs klimatavtryck ska kraftigt minska för att vara nära noll senast 2030 i linje med Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram".

2.2.9 Arbetsmiljön och arbetsvillkoren för Göteborgs Stads anställda ska förbättras.

Bolaget har under året bedrivit ett systematiskt arbetsmiljö arbete som är integrerat i verksamheten. Arbetet syftar till att skapa en säker och hälsosam arbetsmiljö för samtliga medarbetare. Detta genom engagerat och ansvarfullt ledarskap och medarbetarskap, hög kunskap, ett enhetligt arbetssätt och goda organisatoriska förutsättningar.

De organisatoriska förutsättningarna har stärkts under året genom bland annat organisatoriska justeringar och resursförstärkningar.

Under året har vi löpande följt tillbud, riskobservationer och olycksfall på alla nivåer i bolaget för att förebygga ohälsa samt vidta nödvändiga åtgärder för förbättrade säkerhet och arbetsmiljö.

Den fysiska arbetsmiljön har under året varit mycket utmanande, främst värme/kyla och ventilation. Flertalet förbättringsåtgärder har skett i väntan på nya lokaler.

Som ett led i vårt arbete med att säkra kompetensförsörjningen är området "lön och förmåner" ett område som prioriterats.

2.2.10 Sjukskrivningarna till följd av arbetsrelaterad ohälsa ska minska.

Göteborgs Stads Leasing har arbetat aktivt med att sänka sjuktalet. Åtgärder som genomförts och erbjudits är bl.a. förebyggandesamtal via företagshälsovården, tidiga hälsosamtal vid upprepade korttidsfrånvaro, friskvårdsbidrag, främja cykling till arbetet, samt möjlighet att delta i olika trivsel- och friskvårdsaktiviteter.

En kompetenshöjande åtgärd för samtliga chefer har genomförts under året genom

en utbildning i rehabilitering och arbetsanpassning.

Skyddsronder och säkerhetsarbete är viktiga faktorer för att förebygga ohälsa och olyckor i vår arbetsmiljö.

Företagshälsovården har anlåtats för att se över ergonomin och samtliga arbetsplatser. Samtliga medarbetare har erbjudits HLR-utbildning.

Om sjukskrivningen är arbetsrelaterad går inte alltid att definiera. Ohälsa och sjukfrånvaro är kostsam för individen, bolaget och samhället i stort varpå ett förebyggande arbete är nödvändigt. Bolaget har ett kontinuerligt samarbetet med företagshälsovården.

2.2.11 Göteborg stads inköp- och upphandlingsprocesser ska bli mer effektiva och bidra till att nå samtliga hållbarhetsmål.

Bolaget har under 2023 beställt och genomfört en utredning kring GSL:s inköpsprocess, vi bedömer resultatet som väl genomfört av KPMG. Vi har kvar att implementera föreslagna förändringar och har rekrytera en Inköpschef som börjar januari 2024 för att hålla ihop arbetet. Vi hade tidigare en sådan chef som slutade vid årsskiftet 22/23, därför denna utredning beställdes.

3 Övrig uppföljning till kommunstyrelsen

3.1 Utveckling inom personalområdet

3.1.1 Väsentliga personalförhållanden

	2021	2022	2023
Total sjukfrånvaro (%)	8,6	8,1	8,2
Bolagsextern personalomsättning (%)	9,1	10,0	8,1
Antal årsarbetare	93,5	103,9	114,9

Sjukfrånvaron ligger på drygt 8%. Korttidsfrånvaron har minskat jämfört med 2022, och långtidssjukfrånvaron har ökat. Männen har betydligt högre sjukfrånvaro än kvinnorna.

Personalomsättningens nivåer tillsammans med utökat uppdrag har medfört stort fokus på bemanning, rekrytering och introduktion under året i bolagets samtliga enheter. Det råder hård konkurrens på arbetsmarknaden inom branschen vilket antas är en av orsakerna till rörligheten.

Antal årsarbetare har ökat enligt budgeterad plan, då de organisatoriska förutsättningarna har stärkts genom bland annat organisatoriska justeringar och resursförstärkningar.

3.1.2 Analys av situationen inom HR-området

Bolagets arbete inom Göteborgs Stads program för attraktiv arbetsgivare har avslutats i och med att programmet avvecklades 231231. Staden och bolagets plan för kompetensförsörjning ersätter beskrivningen av arbetet framöver.

Fokus under året har varit att arbeta med att stärka den organisatoriska och sociala arbetsmiljön, främst genom att stärka, justera och anpassa organisationen och bemanningen för att klara bolagets uppdrag och kommande utveckling.

Den fysiska arbetsmiljön har varit en stor utmaning, vilken riskbedömts och åtgärdats kontinuerligt. Arbetslokalerna generellt är till stor del undermåliga och ordentliga förbättringsåtgärder har genomförts för att fortsatt kunna erbjuda en acceptabel arbetsmiljö fram tills dess att ny lokal är kontrakterad.

Personalomsättningen uppgår till 8,1% och flertalet rekryteringar har genomförts under året. Personalomsättningen har bland annat inneburit att arbetsbelastning delvis varit ojämn under året, kompetenstapp, kortsiktiga förstärkningar, samt resurser till introduktion och rekryteringsarbete. Rekryteringsläget är utmanande då det råder hård konkurrens om arbetskraften på arbetsmarknaden, vilket vi kan se i urvalet till våra lediga befattningar.

Det är viktigt att bolaget kan erbjuda goda förutsättningar gällande arbetsmiljö, bra ledarskap och konkurrenskraftiga löner och övriga förmåner för att behålla våra

medarbetare samt attrahera nya. Strategiska satsningar under året har skett gällande de organisatoriska förutsättningarna.

Täta undersökningar av arbetsmiljön i form av skyddsronder, pulsmätningar samt den årliga medarbetarenkäten visar att den generella uppfattningen om den egna arbetsituationen och GSL som arbetsgivare bland medarbetarna i bolaget är hög. I undersökningarna visar även viss förekomst av oönskade beteenden så som upplevelse av kränkningar, trakasserier och otillåten påverkan, något som omhändertas i det löpande arbetsmiljöarbetet.

3.2 Ekonomisk uppföljning

3.2.1 Analys av årets utfall

Resultaträkning

Belopp i mnkr	Bokslut 2023	Budget 2023	Avvikelse	Bokslut 2022	Bokslut 2021
Intäkter					
Nettoomsättning	867 524	853 278	14 246	802 322	789 641
Övriga rörelseintäkter	32 575	22 871	9 704	24 721	20 590
Kostnader					
Rörelsekostnader	-100 979	-93 382	-7 597	-86 279	-81 129
Personalkostnader	-76 480	-76 646	166	-60 510	-54 213
Avskrivningar	-645 787	-653 206	7 419	-628 155	-622 800
Rörelseresultat	76 854	52 915	23 939	52 099	52 089
Historiska pensionskostnader	-5 282	-6 757	1 475	202	680
Finansnetto	-25 439	-19 500	-5 939	-11 160	-7 229
Resultat efter fin. poster	46 132	26 658	19 474	41 141	45 540

Rörelseintäkterna för helår 2023 uppgår till 900 mnkr, vilket är 23,9 mnkr bättre än årsbudgeten, och en ökning med 73 mnkr jämfört med motsvarande period föregående år.

Försäljning av anläggningstillgångar tom. december uppgår till ca 24,9 mnkr vilket är ca 6,9 mnkr bättre än budget. Gjorda beställningar innan bonus på elbilarna tagits bort visade sig vara lönsam affär. Vi har sålt fler bilar och priset på andrahandsmarknaden är fortfarande bra.

Operationell Leasing har genomfört direktförsäljning av maskiner i år. Vi har även motsvarande kostnad för inköpet så resultat effekten är den administrationskostnad som vi tar ut för tjänsten. På maskinsidan hade det tillkommit flera maskiner. Vi ser att flera kunder hellre väljer leasa från GSL än att äga maskiner själva. Vi ser också att bilar förlängs efter kontraktstiden vilket innebär större vinst för bolaget.

Övriga rörelseintäkter uppgår till 2,8 mnkr över budget. Det beror främst på att det har byggts på och aktiverats fler inredningar än beräknat.

Rörelsekostnader: Rörelsekostnader inkl. personalkostnader och avskrivningar för

helår 2023 uppgår till 823,2 mnkr och är i linje med budgeten (823,2 mkr). Kostnaden för avskrivningar är lägre än budget pga. färre startade kontrakt på finansiell leasing än budgeterat. På personalkostnadssidan beror det på sena tillsättningar på budgeterade helårstjänster.

Kostnader för varor, material samt övriga externa kostnader ligger på ca. 7,5mnkr högre mot budget tom. perioden. Anledningen är att här bokförs kostnaden för direktförsäljningen samt ökad kostnader för inredning av fordon.

Finansnettot avviker budgeten negativt med ca 6 mnkr vilket beror på att koncernräntan blivit högre än beräknat i budget. Historiska pensionskostnader är 1,4 mnkr lägre än budget vilket kan förklaras med förändring i underlaget.

3.2.2 Resultat per affärsområde/dotterbolag eller motsvarande

Belopp i mnkr	Bokslut 2023	Budget 2023	Avvikelse	Bokslut 2022	Bokslut 2021
Operation Leasing	55 431	26 952	28 479	46 984	30 597
Finansiell leasing	21 528	24 576	-3 048	10411	15598
Stadens Bud	3 676	1 474	2 202	4712	3157
TAGE	-3 577	-4 169	592	0	0
Cirkulär ekonomi	-1 538	-1 600	62	0	0
Gemensamma poster	-24 105	-13 818	-10287	-21167	-4490
Historiska pensionskostnader	-5 282	-6 757	1 475	202	679
Summa	46 132	26 658	19 474	41 141	45 541

Operationell Leasing: Resultatet för helår 2023 uppgår till 55,4 mnkr, vilket är 28,5 mnkr bättre än budget. Högre omsättning i kombination med lägre rörelsekostnader bidrar till resultatet. Affärsenhetens resultat tom. december ligger på år 8,4 mnkr bättre än motsvarande period föregående år.

Försäljning av fordon har varit fler under perioden jämfört med budgeten.

Anledningen är att många nya leveranser av fordon skedde under nov/dec innan bonusen försvann. Dessa har nu blivit sålda under perioden. Den höga vinsten vid försäljning av bilar då begagnatmarknaden är väldigt god.

Lägre personalkostnader pga. senare tillsättning av budgeterade heltidstjänster, vakanser och sjukskrivningar. samt lägre avskrivningskostnader bidrar till resultatet.

Stadens Bud redovisar ett resultat på 3,7 mnkr till och med december, vilket är ca 2,2mnkr bättre än budget. Anledningen är fler matuppdrag, utökade Tage-uppdrag samt fler cykeltransportabbonemang.

TAGE: Tages resultat är ca 0,5 mnkr bättre än budget pga. lägre personalkostnader kopplat till försenad rekrytering och att kommunikationsmedel inte utnyttjats än. Cirkulär ekonomi; resultat i ligger i linje med budget.

Finansiell Leasing: Finansiell leasing gör ett resultat som är 3,0 mnkr lägre än budget tom. december men 11,1 mnkr bättre jämfört med motsvarande period föregående år. Årets budgetavvikelse beror på lägre ränteintäkter än budgeterat. Gemensamma poster Kostnaderna för gemensamma poster är 10,3 mnkr högre än budget tom. perioden pga. högre ränta än budgeterad. Historiska pensionskostnader: 1,4 mnkr lägre kostnader än budget tom perioden pga.

förändring i underlaget .

3.2.3 Investeringsredovisning

3.2.3.1 Projektredovisning investeringsobjekt, pågående och kommande projekt enligt investeringsplaner

Benämning projekt enl. inv. plan, i mnkr	KF beslutat (ja/nej)	Budget per projekt	Ack utfall tom perioden	Aktuell prognos för hela projektet	Beräknas färdigt (år, kv)

Bile

3.2.3.2 Sammanställning av moderbolagets/bolagets totala investeringar

Rapporterande bolag (mnkr)	Utfall 2023	Budget 2023	Utfall 2022
Fordon o transportmedel	163	147	138
Maskiner	33	25	21
Inventarier	656	533	529
Summa	851	705	688

Samtliga investeringsområden visar utfall som är högre än budget. Vår investeringsgrad beror på stadens samlade behov av investering i fordon, maskiner och inventarier.

3.2.4 Bokslut

Göteborgs Stads Leasing AB kan se tillbaka på ett bra verksamhetsår med ett bra resultat. Det mesta har redan analyserats ovan så det lämnas ingen ytterligare analys här utan enbart ett fåtal kommentarer som rör andra delar än den rena resultatrapporteringen.

Bolagets balansomslutning har ökat från föregående år. Investeringarna har ökat under 2023 och bokfört värde på materiella anläggningstillgångar är 259 Mnkr högre vid utgången av 2023.

Vi har ökade tillgångar men också ökade skulder. Den långfristiga skulden till koncernbanken har ökat med 215 Mnkr.

De obeskattade reserverna har ökat med 25 Mnkr. I och med detta samt ett mottaget ränteunderskott från stadshus på 31 Mnkr så kommer vi få ett koncernbidrag på 16 Mnkr.

Det förbättrade resultatet efter skatt beror alltså till stor del på det mottagna

ränteunderskottet i kombination med möjligheten till att öka de obeskattade reserverna.

3.2.5 Lån och lånetak

Lån mnkr	Volym 31 dec 2023	Lånetak 2023	Volym 31 dec 2024	Beslutat lånetak 2024
Summa	1 451 892	1 500 000	1 600 000	1 800 000

Bolagets bedömning är att vi kommer klara oss under lånetaket för 2024. Bolaget har en relativt stabil verksamhet. Då obeskattade reserver från överavskrivningar finansierar en stor del av verksamheten så påverkar det också storleken på den lånenivå som bolaget behöver för att finansiera framförallt de anläggningstillgångar som ligger i balansräkningen.

3.3 Uppföljning av särskilda beslut och uppdrag

3.3.1 Kommunalt ändamål och befogenheter

Bolaget agerar inom det kommunala ändamålet och befogenheter med en kostnadseffektiv och affärsmässig samhällsnytta inom sina tre verksamhetsben, Stadens Bud, Operationell Leasing och Finansiell Leasing. Samtidigt så driver bolaget strategin Cirkulär Ekonomi och hantera stadens återbruksarbete genom Tage, vilket stärker bilden att bolaget driver verksamheten med miljön i fokus så som stipuleras i ändamålet.

3.3.2 Utvärdering av system för styrning, uppföljning och kontroll

Bolaget har en stark vilja att bedriva sin styrning, uppföljning och kontroll på ett bra sätt. Det bör dock betonas att det fortfarande saknas en del komponenter i både system och arbetssätt för att ledningen idag ska kunna känna sig helt tillfreds. Bolagsledningen har redan tagit beslut som tar företaget i rätt riktning och mycket kommer förändras och implementeras under åren 2024-2025.

3.3.3 Kundorienterad kvalitetsledning

Bolagets kunder är enbart verksamheter inom Göteborgs Stad. Därför är kundens upplevelse av utförda tjänster väsentliga för stadens leverans till medborgarna.

Idag finns inget systematiskt arbetssätt för att hantera kundklagomål och förbättringsförslag, dock har bolaget som mål att undersöka möjligheterna till ett sådant system under 2024.

3.3.4 Uppföljning av projekt inom gröna obligationer

Kostnader

Projekt	Utfall 2023	Prognos 2024	Total budget
Elbilar	79 miljoner	87 miljoner	

Elcyklar	8,6 miljoner	12 miljoner	
Övriga elfordon och elektriska arbetsmaskiner	9,5 miljoner	10 miljoner	

Antal inköpta elcyklar inkluderar personalcyklar. Elbilarna är verksamhet och inte projekt med budget därmed har vi inte fyllt i budget kolumnen

Mätetal Miljö

Projekt	Mätetal	Utfall 2023	Beräknat utfall 2024
Antal inköpta (och levererade) fordon	antal	362	400

3.3.5 Hållbarhetslänkade lån

Andelen fossilfria fordon i Göteborg Stads Leasing AB:s register är 81,8 % vid årsskiftet 2023/2024, en ökning med nära 11 % från förra årsskiftet. Antalet elfordon är 706 stycken.

3.3.6 På vilket sätt har styrelsen begränsat uppgifter inom bland annat administration, ledningsarbete och konsultanvändning?

GSL har under 2023 arbetat aktivt med att hitta sätt att effektivisera och organisera oss för att effektivisera och därmed på sikt minska administrationen. Det finns ett uppstartat arbete med en bättre digital lösning för fordonsadministration dock kommer denna effekt troligtvis först under 2025 då det är ett stort komplicerat system med många parter inblandade. Detta kommer även förenkla och minska administrationen för våra kunder. I övrigt arbetar bolaget aktivt med att identifiera sina processer och succesivt förbättra samt effektivisera dessa.

Insats/åtgärd	Effekt/besparing
Minskat antal i bolagsledning med 2 personer	Ger lägre total lönekostnad och effektivare drift då roller kommer på en annan nivå närmre linjeverksamheten
Effektivisering genom nytt fordonsadministrationssystem	Ingen effekten då systemet ej är färdigutvecklat. Förväntade effekten både internt och i kunders verksamheter
HR-chef delas med Göta Lejon	Besparing för båda bolagen samt bättre samverkan genom samarbete
Lön och Ekonomiadministration utförs av GSL-personal hos Göta Lejon	Besparing för båda bolagen samt bättre samverkan genom samarbete

3.3.7 Övriga beslut och/eller uppdrag

4 Uppföljning till Göteborgs Stadshus AB

4.1 Uppföljning kassaflöde och realisationsresultat

Uppföljning kassaflöde och realisationsresultat

Kassaflöde (mnr)	Kassaflöde innevarande år	Kassaflöde föregående år
Löpande verksamhet	648 887	707 403
Investeringsverksamhet	-879 639	-735 678
Finansieringsverksamhet	230 752	28 275
SUMMA		0

Löpande verksamhet: Lägre kassaflödes effekt jämfört med förra året. Främst på grund av att vi i år har en fodran för koncernbidraget på 15 Mnr som binder upp kapital jämfört med den skuld vi hade förra året då koncernbidraget uppgick till 54 Mnr.

Investeringsverksamheten: En kombination av att inköpen av investeringar ökat och att det bokförda värdet på årets sålda varit lägre ger oss en effekt som binder upp kapital i investeringsverksamheten.

Finansieringsverksamhet: Ökade investeringar och resultat som påverkas skattemässigt av ett mottaget ränteunderskott medför att vi i år får ett koncernbidrag istället för att få betala ett koncernbidrag. Detta har ökat vår skuldsättning genom de långfristiga skulderna.

Specifikation rearesultat avyttring fastighet/bolag

Specifikation rearesultat avyttring fastighet/bolag	Objekt (fastighet/bolag)	Utfall 2023	Motpart (extern/kommun/Stadshuskoncernen)

4.2 Stadshus uppföljning från ärenden, ägardialoger, handlingsplaner etc.

Under 2023 har ingen ägardialog skett. Dock finns en nära kontakt och frekventa möten mellan VD och bolagsansvarig på Stadshus AB. Inget att rapportera i övrigt.

5 Styrinformation till styrelsen

6 Redovisning av uppdrag från Kommunfullmäktige

6.1 Redovisning av uppdrag från Kommunfullmäktige och Kommunstyrelsen i och utanför budget (begränsad kommentar)

Uppdrag från KF/KS	Uppdragets status och kommentar
<p>Göteborgs Stads Leasing AB får i uppdrag att ta fram reglerande styrande dokument för beställningar av både lätta arbetsfordon och arbetsmaskiner i enlighet med stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.</p> <p><i>Uppdragsår</i> 2020 <i>Typ av KF/KS-uppdrag</i> Uppdrag utanför budgetbeslut</p>	<p> Pågående</p> <p>Tertial 3 2023 2024-01-12</p> <p>Arbetet är påbörjat 2023, underlag för dokument tas fram och beräknas vara klart Q1 2024. Försening beror på personalomsättning och bristande resurser inom området.</p>
<p>Göteborgs Stads Leasing AB får i uppdrag att i samverkan med berörda nämnder och bolag, utveckla en beredskapsorganisation i syfte att kunna hantera framtida kriser genom organisering, övning och praktisk hantering.</p> <p><i>Uppdragsår</i> 2022 <i>Typ av KF/KS-uppdrag</i> Uppdrag inom budgetbeslut</p>	<p> Pågående</p> <p>Tertial 3 2023 2024-01-12</p> <p>Beredskapsplan vid höjd beredskap är klar. En fastställd process för hantering av krigsplacering av personal är klar. Arbetet med Resursfunktion fortlöper enligt plan och samverkan har skett och kommer ske framåt med berörda nämnder och bolag.</p>
<p>Göteborgs Stads Leasing AB får i uppdrag att ta tillvara arbetet med Sharing City för att främja ökad delningsekonomi.</p> <p><i>Uppdragsår</i> 2022 <i>Typ av KF/KS-uppdrag</i> Uppdrag inom budgetbeslut</p>	<p> Avslutad</p> <p>Tertial 2 2023 2023-09-05</p> <p>0084/23 Avrapportering av KF-uppdrag till GSL bolagsstyrelse om tillvaratagande av erfarenheter från Sharing City och Cirkulära Göteborg, i det cirkulära strategiarbetet. Datum för beslut var 2023-06-28.</p>

Uppdrag från KF/KS	Uppdragets status och kommentar
<p>Samtliga nämnder och bolag får i uppdrag att förbereda och genomföra energieffektiviserande och energibesparande åtgärder i syfte att minska energiförbrukningen och effektbehovet inför vintern 2022/23.</p> <p><i>Uppdragsår 2022 Typ av KF/KS-uppdrag Uppdrag utanför budgetbeslut</i></p>	<p>✓ Avslutad</p> <p>Tertial 2 2023 2023-09-06</p> <p>Göteborgs Stads Leasing hade 5 planerade åtgärder och 4 av dessa är genomförda. Den åtgärden som är kvar avser ventilationen och värmen i fastigheten och där pågår arbete tillsammans med vår fastighetsägare.</p>
<p>Samtliga nämnder och bolag får i uppdrag att se över sin kapacitet att hantera kontanter i händelse av kris.</p> <p><i>Uppdragsår 2022 Typ av KF/KS-uppdrag Uppdrag utanför budgetbeslut</i></p>	<p>✓ Avslutad</p> <p>Tertial 2 2023 2024-01-12</p> <p>Göteborgs stads leasing har ingen hantering av kontanter och har ingen kapacitet att hantera kontanter.</p>
<p>Alla nämnder och styrelser får i uppdrag att aktivt arbeta med hållbarhetsperspektiven i budget- och uppföljningsprocesser. Detta gäller även jämställdhetsperspektivet och framför allt i investeringsbudgetar.</p> <p><i>Uppdragsår 2023 Typ av KF/KS-uppdrag Uppdrag inom budgetbeslut</i></p>	<p>🟢 Pågående</p> <p>Tertial 2 2023 2023-09-06</p> <p>Hållbarhetsperspektivet är integrerat i verksamheten. Bolaget kommer under hösten se över om vi kan stärka detta ytterligare i budget- och uppföljningsprocesserna.</p>
<p>Alla nämnder och styrelser får i uppdrag att arbeta för att andelen arbetade timmar som utförs av timanställda inte överstiger fem procent.</p> <p><i>Uppdragsår 2023 Typ av KF/KS-uppdrag Uppdrag inom budgetbeslut</i></p>	<p>🟡 Pågående med avvikelser</p> <p>Tertial 3 2023 2024-01-12</p> <p>Arbete pågår för att minska andelen timmar som utförs av timanställda. Under året har vi inte nått målet på 5%. Utredning om möjlighet till andra anställningsformer och schemaläggning har startats inom affärsenhetsområdet Stadens bud.</p>
<p>Alla nämnder och styrelser får i uppdrag att stärka de organisatoriska förutsättningarna för första linjens chefer och genomföra utbildningar om tillitsbaserat ledarskap.</p> <p><i>Uppdragsår 2023 Typ av KF/KS-uppdrag Uppdrag inom budgetbeslut</i></p>	<p>✓ Avslutad</p> <p>Tertial 3 2023 2024-01-12</p> <p>Uppdraget har omhändertagits och genomförts i bolagets ledarforum hösten 2023. Utveckling och anpassningar av organisationen för att stärka de organisatoriska förutsättningarna för ledarskap har genomförts.</p>

Uppdrag från KF/KS	Uppdragets status och kommentar
<p>Göteborgs Stads nämnder och styrelser får i uppdrag att analysera klimateffekternas påverkan och konsekvenser för sin verksamhet, samt identifiera och nominera åtgärdsbehov till stadens kommande klimatanpassningsplan. Uppdraget ska återrapporteras till kommunstyrelsen senast kvartal 3 2023.</p> <p><i>Uppdragsår</i> 2023 <i>Typ av KF/KS-uppdrag</i> Uppdrag utanför budgetbeslut</p>	<p>✓ Avslutad</p> <p>Tertial 3 2023 2024-01-12</p> <p>Uppdraget återrapporterades till styrelsen 2023-09-26, som ett eget ärende och styrelsen har 2023-09-26.</p> <p>(Sebastian Aldén)</p>
<p>Samtliga nämnder och bolag får i uppdrag att, utifrån rapporten, ta fram konkreta åtgärder i syfte att minska administrationen. Uppdraget ska återredovisas i respektive nämnd/bolag.</p> <p><i>Uppdragsår</i> 2023 <i>Typ av KF/KS-uppdrag</i> Uppdrag utanför budgetbeslut</p>	<p>✓ Avslutad</p> <p>Tertial 2 2023 2023-09-19</p> <p>Göteborgs stads leasing arbetar med detta i hela bolaget. Vi ser över processerna för att kunna optimera dem och inför digitala lösningar där det minskar administrationen.</p>
<p>Samtliga nämnder och styrelser får i uppdrag att möjliggöra för anställningar och praktikplatser för fler personer med funktionsnedsättning, uppdraget återrapporteras i respektive nämnd och styrelse.</p> <p><i>Uppdragsår</i> 2023 <i>Typ av KF/KS-uppdrag</i> Uppdrag utanför budgetbeslut</p>	<p>▶ Pågående</p> <p>Tertial 3 2023 2024-01-12</p> <p>Programmet för full delaktighet för personer med funktionshinder samt aktuella målområden har delgett styrelsen under året. Kunskapshöjande insatser, rekrytering och lokalanpassning är områden vi arbetar inom för att bidra till måluppfyllelsen.</p>

6.2 Redovisning av uppdrag från Kommunfullmäktige och Kommunstyrelsen i och utanför budget (obegränsad kommentar)

Uppdrag från KF/KS	Uppdragets status och kommentar
<p>Göteborgs Stads Leasing AB får i uppdrag att ta fram reglerande styrande dokument för beställningar av både lätta arbetsfordon och arbetsmaskiner i enlighet med stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.</p> <p><i>Uppdragsår</i> 2020 <i>Typ av KF/KS-uppdrag</i> Uppdrag utanför budgetbeslut</p>	<p>▶ Pågående</p> <p>2024-01-12</p> <p>Arbetet är påbörjat 2023, underlag för dokument tas fram och beräknas vara klart Q1 2024. Forsening beror på personalomsättning och bristande resurser inom området.</p>

Uppdrag från KF/KS	Uppdragets status och kommentar
<p>Göteborgs Stads Leasing AB får i uppdrag att i samverkan med berörda nämnder och bolag, utveckla en beredskapsorganisation i syfte att kunna hantera framtida kriser genom organisering, övning och praktisk hantering.</p> <p><i>Uppdragsår</i> 2022 <i>Typ av KF/KS-uppdrag</i> Uppdrag inom budgetbeslut</p>	<p> Pågående</p> <p>2024-01-12</p> <p>Beredskapsplan vid höjd beredskap är klar. En fastställd process för hantering av krigsplacering av personal är klar. Arbetet med Resursfunktion fortlöper enligt plan och samverkan har skett och kommer ske framåt med berörda nämnder och bolag.</p>
<p>Göteborgs Stads Leasing AB får i uppdrag att ta tillvara arbetet med Sharing City för att främja ökad delningsekonomi.</p> <p><i>Uppdragsår</i> 2022 <i>Typ av KF/KS-uppdrag</i> Uppdrag inom budgetbeslut</p>	<p> Avslutad</p> <p>2023-09-13</p> <p>0084/23 Avrapportering av KF-uppdrag om tillvaratagande av erfarenheter från Sharing City och Cirkulära Göteborg, i det cirkulära strategiarbetet. Datum för beslut är 2023-06-28.</p> <p>Uppdragen handlar om att tillvarata erfarenheter från projekten Sharing City och Cirkulära Göteborg inom strategin Vi driver på utvecklingen av cirkulär ekonomi. I båda projekten finns flera värdefulla resultat och erfarenheter som tas vidare i det cirkulära strategiarbetet. Bolaget och styrelsen bedömer uppdragen slutförda och styrelsen beslutar att fastställa bolagets avrapportering i enlighet med tjänsteutlåtandet.</p>
<p>Samtliga nämnder och bolag får i uppdrag att förbereda och genomföra energieffektiviserande och energibesparande åtgärder i syfte att minska energiförbrukningen och effektbehovet inför vintern 2022/23.</p> <p><i>Uppdragsår</i> 2022 <i>Typ av KF/KS-uppdrag</i> Uppdrag utanför budgetbeslut</p>	<p> Avslutad</p> <p>2023-10-24</p> <p>Göteborgs Stads Leasing hade 5 planerade åtgärder och 4 av dessa är genomförda. Den åtgärden som är kvar avser ventilationen och värmen i fastigheten och där pågår arbete tillsammans med vår fastighetsägare.</p>
<p>Samtliga nämnder och bolag får i uppdrag att se över sin kapacitet att hantera kontanter i händelse av kris.</p> <p><i>Uppdragsår</i> 2022 <i>Typ av KF/KS-uppdrag</i> Uppdrag utanför budgetbeslut</p>	<p> Avslutad</p> <p>2024-01-12</p> <p>Göteborgs stads leasing har ingen hantering av kontanter och har ingen kapacitet att hantera kontanter.</p> <p>(Sebastian Aldén)</p>

Uppdrag från KF/KS	Uppdragets status och kommentar
<p>Alla nämnder och styrelser får i uppdrag att aktivt arbeta med hållbarhetsperspektiven i budget- och uppföljningsprocesser. Detta gäller även jämställdhetsperspektivet och framför allt i investeringsbudgetar.</p> <p>Uppdragsår 2023 Typ av KF/KS-uppdrag Uppdrag inom budgetbeslut</p>	<p> Pågående</p> <p>2023-09-06</p> <p>Hållbarhetsperspektivet är integrerat i verksamheten. Bolaget kommer under hösten se över om vi kan stärka detta ytterligare i budget- och uppföljningsprocesserna.</p>
<p>Alla nämnder och styrelser får i uppdrag att arbeta för att andelen arbetade timmar som utförs av timanställda inte överstiger fem procent.</p> <p>Uppdragsår 2023 Typ av KF/KS-uppdrag Uppdrag inom budgetbeslut</p>	<p> Pågående med avvikelser</p> <p>2024-01-15</p> <p>Göteborgs Stads Leasing AB</p> <p>Göteborgs Stads Leasing AB har arbetat för att sänka andelen timanställda genom att se över andra möjliga lösningar på att optimera bemanningen genom andra anställningsformer och schemaläggning. Utvecklingsarbete pågår. Andelen arbetade timmar som utförs av timanställda överstiger 5%.</p>
<p>Alla nämnder och styrelser får i uppdrag att stärka de organisatoriska förutsättningarna för första linjens chefer och genomföra utbildningar om tillitsbaserat ledarskap.</p> <p>Uppdragsår 2023 Typ av KF/KS-uppdrag Uppdrag inom budgetbeslut</p>	<p> Avslutad</p> <p>2024-01-15</p> <p>Göteborgs Stads Leasing AB</p> <p>Utvecklingsarbete har genomförts och pågår i syfte att stärka de organisatoriska förutsättningarna för cheferna. Utbildningen har genomförts i bolagets ledarforum under hösten 2023.</p>
<p>Göteborgs Stads nämnder och styrelser får i uppdrag att analysera klimateffekternas påverkan och konsekvenser för sin verksamhet, samt identifiera och nominera åtgärdsbehov till stadens kommande klimatanpassningsplan. Uppdraget ska återrapporteras till kommunstyrelsen senast kvartal 3 2023.</p> <p>Uppdragsår 2023 Typ av KF/KS-uppdrag Uppdrag utanför budgetbeslut</p>	<p> Avslutad</p> <p>2024-01-12</p> <p>Uppdraget återrapporterades till styrelsen 2023-09-26, som ett eget ärende och styrelsen har 2023-09-26.</p> <p>(Sebastian Aldén)</p>

Uppdrag från KF/KS	Uppdragets status och kommentar
<p>Samtliga nämnder och bolag får i uppdrag att, utifrån rapporten, ta fram konkreta åtgärder i syfte att minska administrationen. Uppdraget ska återredovisas i respektive nämnd/bolag.</p> <p><i>Uppdragsår 2023 Typ av KF/KS-uppdrag Uppdrag utanför budgetbeslut</i></p>	<p>✓ Avslutad</p> <p>2024-01-11</p> <p>GSL har under 2023 arbetat aktivt med att hitta sätt att effektivisera och organisera oss för att effektivisera och därmed på sikt minska administrationen. Det finns ett uppstartat arbete med en bättre digital lösning för fordonsadministration dock kommer denna effekt troligtvis först under 2025 då det är ett stort komplicerat system med många parter inblandade. Detta kommer även förenkla och minska administrationen för våra kunder. I övrigt arbetar bolaget aktivt med att identifiera sina processer och succesivt förbättra samt effektivisera dessa.</p>
<p>Samtliga nämnder och styrelser får i uppdrag att möjliggöra för anställningar och praktikplatser för fler personer med funktionsnedsättning, uppdraget återrapporteras i respektive nämnd och styrelse.</p> <p><i>Uppdragsår 2023 Typ av KF/KS-uppdrag Uppdrag utanför budgetbeslut</i></p>	<p>▶ Pågående</p> <p>2024-01-15</p> <p>Göteborgs Stads Leasing AB</p> <p>Göteborgs Stads Leasing AB möjliggör för anställningar och praktikplatser för personer med funktionsnedsättning. En rekryteringsprocess fri från diskriminering ska förekomma i bolaget och bland annat har utvecklingsinsatser gällande rekrytering genomförts under året.</p>

6.3 Redovisning av styrelsens egna uppdrag